

Izobraževanje za varnost na spletu

✍️ Tilen Dominko

Starši se pogosto ne zavedajo, koliko ur na dan njihov otrok preživi na spletu ter kakšne nevarnosti prežijo nanj, in to točno takrat, ko so prepričani, da so varni v zavetju svojega doma. Že nekaj ur izobraževanja lahko pripelje do varne in učinkovite uporabe svetovnega spleta.

Nevednost?

Pred nekaj tedni smo prejeli telefonski klic mame, ki je obiskala eno izmed predavanj, ki jih izvaja delovna skupina *Varnega interneta*: »Moji hčerki se je zgodilo točno to, o čemer ste predavali.« Predavanje *Osvēšana uporaba interneta* je bilo posvečeno točno temu, kar je obljubljal njegov naslov – varnemu, osvēšenemu in premišljenemu vedenju na svetovnem spletu.

»Dekle, ki je ravno končalo osmi razred, je postalo par s tri leta starejšim fantom. Kljub mojim nasvetom in prošnjam, naj tega ne počne, je fantu vztrajno pošiljala izzivalne fotografije, tudi takšne, na katerih je imela razgaljene prsi. Ko sta zvezo končala, je fant v jezi njene fotografije objavil na slovenskih in hrvaških portalih ter razposlal povezave do objavljenih fotografij vsem njenim prijateljem. Kmalu je za fotografije vedela vsa okolica, dekle je postalo žrtev posmehovanja in skoraj tri tedne ni upalo v šolo.«

Najstniki se le redkokdaj zavedajo prvega aksioma spletnega spomina: ko je nekaj na svetovnem spletu, bo tam tudi ostalo. Nihče jim namreč ne razloži jasno, da računalnik in splet nista zgolj orodje za zabavo oz. odlagališče fotografij in posnetkov, temveč medij, na katerem imajo objave lahko resne in dolgoročne posledice. Kadar na predavanjih najstnike povprašamo, ali bi bili vsako fotografijo oziroma komentar, ki ga objavijo na

spletu, pripravljeni objaviti tudi na šolski oglasni deski, se vsakokrat odzovejo obrambno: »Tega nikakor ne bi storil/a, saj se nikogar ne tiče, s kom sem v razmerju, kaj počnem vsak dan ali kakšne so moje fotografije v kopalkah.« Isti najstniki, ki se na naš predlog odzovejo tako ogorčeno, pa v virtualnem svetu pozabijo na vsa pravila previdnosti, ki jim jih nalaga zdrava pamet.

Kaj otroci in mladostniki pravzaprav počnejo na spletu?

V nasprotju z odraslimi, ki splet in računalnik uporabljajo predvsem kot delovno orodje v službi, ju njihovi najstniki večinoma uporabljajo zgolj za zabavo. Na spletu se družijo, spoznavaajo, igrajo spletne in računalniške igre, kot vir pridobivanja novega znanja pa ga le redko uporabijo.

Sodeč po izsledkih raziskave, ki jo je Statistični urad RS objavil leta 2010, je v Sloveniji svetovni splet uporabljalo več kot 1.186.000 ljudi. V skupini otrok, starih od 10 do 15 let, je bilo takšnih skoraj 97 odstotkov. Primerjava s podatki iz leta 2008 kaže, da se je povprečna starost uporabnikov spleta v Sloveniji v zgolj dveh letih spustila kar za pet let! Starostna raven še vedno pada: tako danes približno 43 odstotkov otrok pri šestih letih že zna uporabljati računalnik in dostopati do posameznih strani na svetovnem spletu.

Vendar ne zgornji primeri ne statistični podatki ne pomenijo, da bi bilo za dobrobit naših otrok in najstnikov najbolje, če bi jim do polnole-

Foto: #miv Socialna akademija

tnosti preprosto prepovedali uporabo vseh elektronskih naprav. Na predavanjih in izobraževanjih vedno poudarjamo, da je pogovor tisti element, ki zmanjša prepad med najstniki in odraslimi pri uporabi novodobnih tehnologij.

Svetovni splet je odlično, celo izjemno orodje, ki nam močno olajša delo in komuniciranje – če ga le znamo pravilno uporabljati. Enako kot katero koli drugo orodje v realnem življenju. Zato so nas povratne informacije naših slušateljev na predavanjih in izobraževanjih še bolj utrdile v prepričanju, da so tako odrasli kot njihovi otroci pripravljeni na dialog in spremembo svojih spletnih navad. Najpomembneje je, da pri tem stopijo skupaj in prispevajo, kar lahko: najstniki poznavanje spletnih orodij in naprav, starši pa življenjske izkušnje. Dialog je še vedno tista 'aplikacija', ki lahko poteka zgolj v živo in pri kateri nadzor ne more nikoli nadomestiti iskrenosti in odprte komunikacije.

S skorajda svetlobno hitrostjo razvijajoči se svetovni splet ne dopušča, da bi zaspali na lovrikah pridobljenega znanja o varnosti na spletu. Zato v novo šolsko leto stopamo z novo temo – osveščeno uporabo spleta na mobilnih napravah in tabličnih računalnikih. Tudi starši, ki se zavedajo nevarnosti spletnih zlorab, spletnega nasilja, razpečevanja pornografskega in pedofilskega gradiva, pogosto pozabijo, da so si otroci in najstniki izbrili nov, 24-urni, največkrat popolnoma nenadzorovan vir dostopa do spleta. Pametne telefone danes uporablja že tretjina otrok, število tovrstnih naprav pa se vztrajno povečuje, kar prinaša nove izzive v spletni varnosti.

Pravila so pomembna

Vsi se zavedamo, da je lahko tudi vožnja avtomobila življenjsko nevarna. Da bi se temu izognili, se držimo določenih konvencij in pravil, upoštevamo izkušnje drugih in se prilagajamo razmeram na cesti. Enako bi moralo veljati tudi za splet. Le tako bomo s skupnim znanjem, izkušnjami in izpolnjevanjem soustvarili družbo znanja, ki bo kos izzivom 21. stoletja. ■

Učenje preko gibanja ali informacijske tehnologije

Kje je meja?

✍ Meta Bizjak Eržen

V današnjem času smo obkroženi z različnimi sredstvi informacijske tehnologije, ki nam je v zahodnem svetu dostopna skoraj na vsakem koraku. V kolikšni meri uporaba vpliva na razvoj naših otrok, kje so meje in kakšne so lahko posledice, če jo otrok veliko uporablja, namesto da bi se več prosto gibal in igral? Tuje študije že kažejo negativne vplive prekomerne uporabe vseh teh sredstev.

Odgovornost staršev za razvoj otrokovega živčevja

Starši v veliki meri vplivamo na fizično strukturo otrokovih možganov in na njihovo delovanje, zato smo soodgovorni za razvoj možganov naših otrok. Katere živčne povezave bodo ostale in katere ne, kolikšni bosta količina in kakovost le-teh, je odvisno od otrokovih veččutnih izkušenj in dejavnosti, na to pa lahko vplivamo starši in vzgojitelji. Ob rojstvu ima otrok okoli 100 bilijonov živcev, ki med seboj niso povezani. S pomočjo čutov in gibanja se vzpostavljajo nove živčne povezave, največ v prvih treh letih življenja. Možgani triletnika imajo dvakrat več živčnih povezav kot možgani odraslega, v adolescenci je teh povezav samo še polovico.

Pomen prenatalnega obdobja in zgodnjega otroštva za otrokov motorični in kognitivni razvoj

Znanstveniki poudarjajo pomembnost prenatalnega obdobja, saj že sam zvok vpliva na strukturo embria. Matino gibanje med nosečnostjo, npr. hoja, telovadba itd., pomembno vpliva na stimulacijo otrokovega centra za ravnotežje, ki daje osnovo za otrokov motorični razvoj.

Otrokov naravni način učenja je učenje z gibanjem in igro. Maria Montessori je znala že v 19. stoletju zelo dobro opazovati otroka, zato je poudarjala pomen gibanja od zgodnjih začetkov. Uvedla je pripravljeno okolje, v katerem bo imel otrok dovolj možnosti za gibanje. Dojenčki naj bi veliko časa preživeli na tleh. Odlično motivacijsko sredstvo za ležanje na trebuhu je ogledalo, ki otroku omogoča, da opazuje svoje gibe, pogosteje dviguje glavo in zgornji del trupa ter s tem krepi tudi mišice, potrebne za pisanje in finomotorične spretnosti ter razvoj zavedanja sredine telesa. Slednja je pogoj za vse otrokove bilateralne dejavnosti, kot so npr. branje, pisanje, poslušanje, saj morata med branjem in pisanjem sodelovati obe očesi, obe roki, obe možganski polovici in med poslušanjem obe ušesi. Ena ključnih prelomnic v zgodnjem otrokovem razvoju je plazenje, pri čemer se začne vzpostavljati povezava med levo in desno možgansko polovico. Pogosto